

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

GRAVID I PLUGGET

VAD KAN SKOLAN GÖRA?

© Ungdomsstyrelsen 2011

projektledare **Maria Nyman**
text **Ungdomsstyrelsen** samt Daniel Söderberg och
Sanna Elmquist, Stockholms stadsmision
textredigering **Ingrid Bohlin**
grafisk form **Christián Serrano**
illustration **Robert Nyberg**
omslagsbild **Colourbox.se**
tryck **EO Grafiska AB**

distribution **Ungdomsstyrelsen**,
Box 17801, 118 94 Stockholm
tfn **08-566 219 00**, *fax* **08-566 219 98**
e-post: **info@ungdomsstyrelsen.se**
webbplats: **www.ungdomsstyrelsen.se**

Förord

Detta material vänder sig till dig som möter elever som är eller ska bli föräldrar. Du kanske driver en skolverksamhet, är rektor för en skola, skolkurator, studie- och yrkesvägledare eller så arbetar du inom en kommunal förvaltning med skolfrågor. Kanske vill du bara lära dig mer om hur du på bästa sätt kan möta elever som blir föräldrar under sin tid i grundskolan eller i gymnasiet.

Unga föräldrar har skiftande behov (med unga föräldrar menar vi här tjejer och killar som får barn före 20 års ålder). Deras förutsättningar skiljer sig i många avseenden från andra föräldrars men också från andra elevers. Många unga föräldrar har ofta varit borta från studier under en längre period. De befinner sig i en annan livssituation än sina klasskamrater. Därför krävs det olika åtgärder från skolans och kommunens sida för att möjliggöra för dessa elever att slutföra sin utbildning. Det är dock viktigt att vara medveten om att vänta barn och vara förälder i unga år inte i sig är ett tecken på utsatthet och ohälsa.

Syftet med denna broschyr är att öka förståelsen för unga föräldrars situation så att de får bättre möjligheter att slutföra sina studier i grund- och gymnasieskolan.

Unga föräldrars situation

Idag är det nästan nödvändigt att ha en gymnasieutbildning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. För att unga ska kunna fullfölja gymnasiet vid en graviditet och vid föräldraskap krävs särskilda insatser. Det krävs flexibla lösningar, deltidsmöjligheter, möjlighet att studera på distans eller att få möjlighet att studera på komvux före 20 års ålder. För att möta behoven krävs ändrade regler nationellt och större flexibilitet kommunalt.

Även ökad förståelse och bättre bemötande inom skolan är viktigt för de unga. Det händer att elever som blir gravida inte uppfattar att de kan gå kvar i skolan utan tvärtom att de till och med borde sluta (Ungdomsstyrelsen 2009).

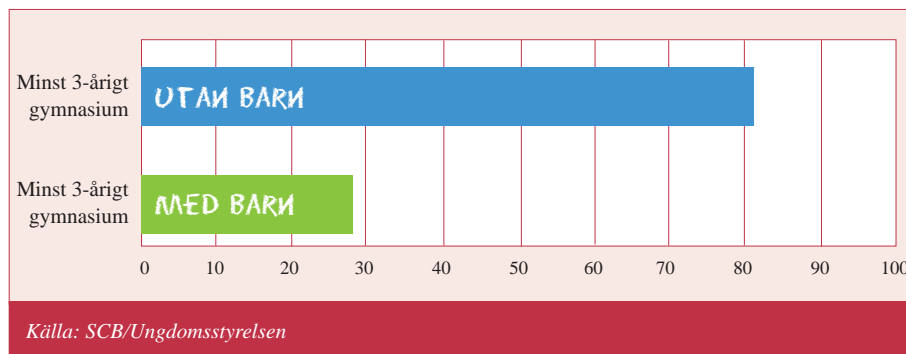
Unga föräldrar har i och med sin föräldraledighet ett naturligt avbrott från studierna. Men återupptar unga föräldrar studierna efter studieavbrottet? Figur 1 visar att unga föräldrar i lägre grad än andra unga fullföljer sina studier. Vid 25 års ålder har endast 27 procent av de

som fått barn före 20 års ålder minst en treårig gymnasieutbildning jämfört med 83 procent av de som inte fått barn före 20 års ålder (SCB 2011).

Sverige har idag ett väl utbyggt utbildningssystem som är tänkt att ge alla elever samma rättigheter och möjligheter till utbildning. Bland de elever som blir föräldrar förändras möjligheterna, vilket på sikt innebär en ökad risk att hamna i social utsatthet. Unga föräldrar är överrepresenterade bland unga som står utanför arbetsmarknaden.

Integrationsverkets rapport *Närmar sig och fjärrmar sig* (Integrationsverket 2007) pekar på att unga med barn riskerar att hamna utanför både arbetsmarknaden och utbildningssystemet i större utsträckning än andra unga i samma ålder. Även Ungdomsstyrelsens rapporter *Ung idag 2011* (Ungdomsstyrelsen 2011) och *Fokus 08 – En analys av ungas utanförskap* (Ungdomsstyrelsen 2008) visar på samma tendenser.

Unga i socialt utsatta bostadsområden är en extra utsatt grupp. Bland unga i dessa

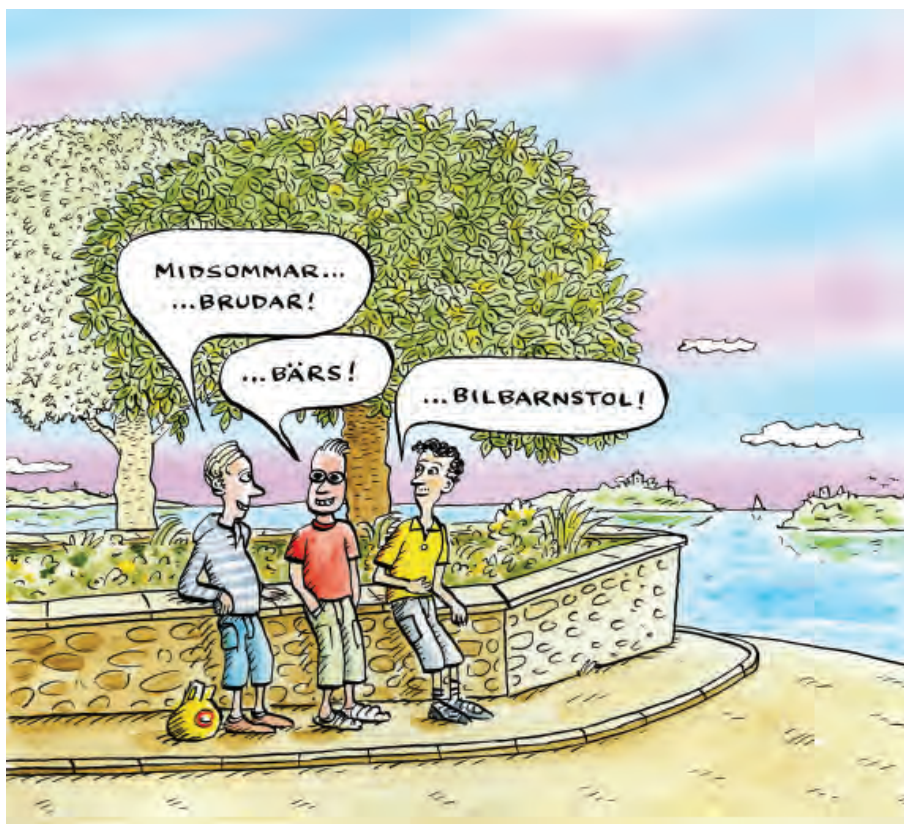
Figur 1. Utbildningsnivå vid 25 års ålder, 2011. Procent

områden är det utmärkande att många bildar familj tidigt och andelen unga föräldrar är betydligt högre än i övriga riket (Ungdomsstyrelsen 2008).

För barn till unga föräldrar har föräldrarnas utbildning en avgörande betydelse för att öka deras framtida handlingsutrymme. Vikten av en fullföljd gymnasieutbildning kan inte överskattas och är en skyddsfaktor både mot ohälsa och mot ekonomisk utsatthet för barnet och föräldrarna.

Att vara ung och förälder

Att bli förälder kan oavsett ålder innebära en livskris i meningen att den erfarenhet och den kunskap man har inte är tillräcklig för att lösa situationen. Den nyblivne förälderns relationer till omgivningen påverkas i olika grad. Tonåringens frigörelse och rörelse bort från familjen kan plötsligt stå i motsats till ett ökat beroende av denna till följd av det egna föräldraskapet. Den ekonomi och det boende som var bra nog för en tonåring är inte alltid det för en nybliven förälder med ett litet barn.

Utsatthet är i första hand ett resultat av samhällets (medborgarnas samt deras privata och offentliga institutioners) bristande förmåga att ge plats för människor med värderingar eller livsstil som skiljer sig från ”normen”. Rapporten *De mest utsatta*, (Ståhl 1997) visar att tre resurser har avgörande betydelse för om en individ lever i risk för utsatthet eller inte.

- **Egenmakt:** Förmåga att värdera sig själv och uppleva sig som ett subjekt med möjlighet att forma sitt liv.
- **Relationer:** Ett nätverk av familj, vänner eller andra kontakter som kan hjälpa till vid svårigheter.
- **Materiella tillgångar:** Pengar eller andra tillgångar som behövs för att avhjälpa brister i den uppkomna situationen.

Tillgång till alla tre resurser påverkar förmågan att kunna se något begripligt i en krissituation. De ökar också förmågan att ta sig ur situationen och förhindrar därmed en fördjupad utsatthet. Elever som saknar en eller två av dessa resurser löper därför högre risk för att en krissituation, som just föräldraskapet kan innebära, kan leda till långvarig utsatthet.

Unga föräldrar återkommer ofta själva till vuxenvärldens attityder. De uppfattar ofta att deras beslut att bli föräldrar ifrågasätts och att de möts av attityden att det kommer att bli problem, bland annat från anhöriga, skolan, socialtjänsten och arbetsförmedlingen. Inte sällan upplever unga föräldrar att de måste bevisa att de duger som föräldrar.

Många unga föräldrar avstår från att delta i föräldrautbildningar för blandade åldrar. Det är inte ovanligt att de andra föräldrarna är lika gamla som den unges egna föräldrar. Då de äldre diskuterar säkraste bilbarnstolen eller radhuspriset, har den unga föräldern kanske andra funderingar.

En del unga föräldrar har upplevt en negativ attityd till gravida elever och till dem som blir mammor under sin gymnasietid – en del har upplevt att skolpersonal har tyckt att det vore bäst om de avbröt sina studier. Andra har erfarenhet av skolor som varit mycket anpassningsbara och flexibla. Grunden måste vara att skolan ser de unga föräldrarna som en tillgång och inte som ett problem.

Medvetet bemötande

Ett bra bemötande från omvärlden är viktigt. Vuxenvärlden, inklusive skolan, behöver förstå hur avgörande det är med ett schyst och medvetet bemötande. Den unga föräldern är det lilla barnets viktigaste resurs och ska bemötas som just detta.

Unga föräldrar kan dessutom själva ha fördomar mot andra unga föräldrar. ”*Det vet man ju hur de är, och sådan vill inte jag vara.*” För dig som möter en elev som är eller ska bli förälder är det därför viktigt att du är medveten om vilka signaler du själv ger. I mötet är det därför en av dina viktigaste uppgifter att bredda bilden av

vad en ung förälder kan vara. På de flesta arbetsplatser är det vanligt att några medarbetare är småbarnsföräldrar. I skolan kan eleven vara den enda och första på årtal som är förälder.

Skolan kan genom ett medvetet bemötande stärka elevers möjligheter att fullfölja studierna. Just för att unga föräldrar oftare befinner sig i utsatthet är det viktigt att ha kunskap om vad du som möter dessa elever bör tänka på.

Signalera att du räknar med att eleven kommer tillbaka.

I ett första samtal med en elev som ska bli förälder kan du tänka på följande

- Säg grattis!
- Fråga hur eleven tänker kring graviditeten? När är beräknad förlossning?
- Hur är relationen till den andre föräldern, är han eller hon elev på samma skola?
- Vilka fler i nätverket vet om att eleven ska bli förälder?

I ett första samtal med en elev som är förälder kan du tänka på följande

- Säg grattis!
- Fråga om barnets namn och ålder.
- Låt eleven beskriva sitt barn, vad tycker barnet om och vad brukar de göra tillsammans?
- Hur och med vem eller vilka bor eleven och barnet?
- Hur är relationen till den andre föräldern, är han eller hon elev på samma skola?
- Hur ser möjligheterna att studera ut?

För att kunna vara ett genuint stöd till en människa måste du ha kunskap och insikt om just den specifika personens situation. Det är eleven som är expert på sitt liv. Stödet som du erbjuder bör vara långsiktigt och uthålligt. Tänk på att de unga föräldrarna också är tonåringar och att de ofta behöver stöd över längre tid för att kunna slutföra sina studier. Stödet behöver vara personligt och ofta är det bra om det kan vara samma person hela tiden.

Att leva i en utsatt situation innebär inte att man saknar egna personliga resurser. Alla har en egen kraft, viktiga kunskaper och erfarenheter som berikar både det egna livet och samhället. En förutsättning för förändring är att elevens möjlighet att påverka sin situation frigörs och i detta är du som skolpersonal väldigt viktig. En förutsättning för att lyckas är ömsesidighet. Du behöver därför utforma stödet så att både elevens och skolans rättigheter och skyldigheter blir tydliga.

Du har en betydelsefull uppgift i att hjälpa eleven med att bygga och aktivera elevens egna nätverk, och verka för att det blir bra för eleven och barnet.

Två föräldrar?

Det är viktigt att ta reda på vilka personer som är aktiva i föräldraskapet. Om vi förutsätter att en blivande mamma är ensam i föräldraskapet riskerar papporna att osynliggöras.

Våra förväntningar på unga pappor är helt andra än på unga mammor. Pappor ger

vi kanske uppskattning för att de inte lämnar mamman och barnet. Sällan förväntar vi oss att pappan ska vara föräldraledig och det kan vara så att det inte kommer till skolans kännedom att en kille är eller är på väg att bli pappa. Han förlorar då möjligheten att tillsammans med skolan planera för hur han kan kombinera studier och föräldraskap.

I ditt möte med unga pappor är det viktigt att du utgår från att han vill och kan vara en ansvarstagande förälder. Du som är arbetsledare har kunskap och erfarenhet av att planera för hur dina medarbetare ska kunna kombinera arbete och familj. Denna kunskap kan användas för att öka unga mammors möjligheter till studier och unga pappors möjligheter att vara föräldrar.

Olle går första året på gymnasiet och är en tyst elev. Han märks inte på lektionerna och har svårt att lämna in sina skolarbeten i tid. Olle erbjuds samtal med skolkuratoren om hur han ska klara första terminen och då framkommer att han bor tillsammans med sin flickvän och deras lilla dotter hemma hos flickvännens mamma. Han har svårt att få studiero och säger att han funderar på att hoppa av och ta ett jobb istället. Vad kan du göra för Olle?

När normen påverkar

Vissa unga kvinnor som gifter sig och får barn innan de avslutat gymnasiet har en särskild situation. Ibland är föräldraskapet en följd av att kvinnan har gift sig i en religiös eller traditionell ceremoni. I vissa fall av egen vilja. I andra fall mot den egna viljan. Även om äktenskapet inte är registrerat enligt svensk lag kan det vara så att en person betraktas som gift av den egna familjen och gruppen. På dessa kvinnor läggs det förväntningar om att snabbt bli föräldrar och fylla rollen som hustru och mamma. Att avsluta sina studier och sedan gå ut i arbete eller studera vidare är ofta helt oacceptabelt för den unga kvinnan i dessa familjer.

Oftast är dessa kvinnor väl medvetna om att familjens och släktens normer och värderingar skiljer sig från de som är rådande i det svenska samhället. Just den vetskapen kan i många fall vara ett hinder för att ta kontakt med exempelvis kuratorn för att få stöd i att tänka kring sin situation. Ett samtal med en utomstående vuxen kan dock vara otroligt viktigt för att den unga blivande mamman ska få information om vilka rättigheter hon har samt få hjälp att se vilka olika vägval hon har att tillgå. I ett samtal kan eleven formulera sitt livsmål och därmed se vilka vägar som leder till ökad frihet och möjlighet att påverka sitt liv för just henne.

Studieplanering

Att en elev är förälder eller väntar barn är en omständighet som oftast har inverkan på elevens studier. Därför bör eleven alltid erbjudas ett samtal med skolkuratoren eller någon annan person som eleven har förtroende för. Syftet med detta möte är att nå samförstånd med eleven om att skolan kommer att reda ut vilket stöd eleven behöver utifrån sin situation och vad som krävs för att denna ska kunna fullfölja sin skolgång även på lång sikt.

Den utredning som skolan ska göra har olika innehåll beroende på om du möter en elev som är gravid eller en elev som redan är förälder.

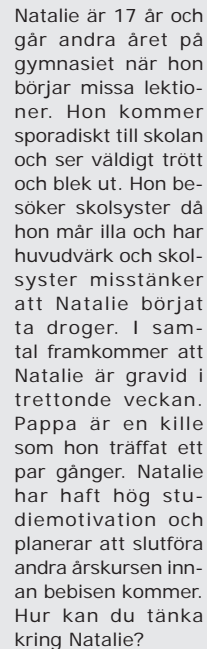
En utredning kan innehålla

- Beräknat förlossningsdatum. Vilka kurser kommer att hinna avslutas och vilka pågår vid denna tid.
- Kunskapsmålen. Hur ligger eleven till studiemässigt för tillfället?
- Studiemotivation.
- Om barnet är fött. Barnets ålder och barnets hälsotillstånd.
- Barnomsorg, planerade stängda dagar på förskolan.
- Relationen till barnets andra förälder.
- Nätverkskarta. Genom att tillsammans med eleven göra en nätverkskarta kan skolan få kännedom om hur den sociala situationen ser ut för eleven och hur många som kan hjälpa till med vården av barnet

Att bli förälder kan innebära att eleven kan få svårt att uppnå kunskapsmålen men kan också innebära ökad motivation och högre studietakt.

Samtliga uppgifter ingår inte i skolans ansvarsområde, men eftersom de påverkar möjligheterna att återgå till och fullfölja studierna och är viktiga för den unga föräldern är det bra att ha med dessa i planeringen. Ansvaret ligger både på hälso- och sjukvården och på kommunen. Detta är samverkansfrågor där ansvarsfrågan ibland kan vara otydlig. Det är ingen självklarhet att vuxna samverkar kring elever som blir unga föräldrar om ingen tar initiativ till det. Det bör avgöras på lokal nivå vem som stöttar eleven i detta. Skolan kan vara den part som initierar denna samverkan.

Natalie är 17 år och går andra året på gymnasiet när hon börjar missa lektioner. Hon kommer sporadiskt till skolan och ser väldigt trött och blek ut. Hon besöker skolsyster då hon mår illa och har huvudvärk och skolsyster misstänker att Natalie börjat ta droger. I samtal framkommer att Natalie är gravid i trettonde veckan. Pappa är en kille som hon träffat ett par gånger. Natalie har haft hög studiemotivation och planerar att slutföra andra årskursen innan bebisen kommer. Hur kan du tänka kring Natalie?

I Skollagen (2010:800) kap. 3, § 8 står följande om utredning:

”Om det ... framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. --- Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.”

I Skollagen (2010:800) kap. 3, § 9 beskrivs rätten till åtgärdsprogram:

”Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.”

Ansvar och samverkan

Skolan är ansvarig för att möta unga föräldrars behov och tillsammans med eleven tillvarata dennes möjligheter att slutföra sina studier. Rektorn är ansvarig för att tillsammans med elevhälsoteamet utreda och planera för hur den elev som är eller är på väg att bli förälder ska kunna nå kunskapsmålen.

Under graviditeten är barnmorskemottagningen (BMM) ansvarig för den unga kvinnans hälsovård. Beroende på hur eleven mår och på hennes sociala situation kan det ibland vara nödvändigt med samverkan mellan skolan och barnmorskemottagningen, till exempel vid svår foglossning.

Om en elev i gymnasieskolan avbryter sina studier, ska eleven omfattas av kommunens informationsansvar. Skolan är skyldig att anmäla ett planerat studieuppehåll till den kommun där eleven bor, så kallad hemkommun, då den kommunen under ledigheten blir ytterst ansvarig för eleven, enligt lagen om informationsskyldighet. Från skolans sida är det ändå viktigt att signalera att eleven är välkommen tillbaka.

I syfte att underlätta för elevens hemkommun att löpande hålla sig informerad ska både fristående gymnasieskolor och kommuner som anordnar gymnasieutbildning för elever som hör hemma i andra kommuner, anmäla när en elev slutar vid en gymnasieskola till den berörda elevens hemkommun. Informationsansvaret bör inte ensidigt definieras som en fråga för utbildningsansvariga och de åtgärder som erbjuds behöver inte alltid vara ut-

bildningsinsatser. Samverkan med andra verksamheter, som socialtjänsten och de statliga arbetsmarknadsmyndigheterna, är därför viktiga. Genom att bestämmelsen är en del av skollagen kan den också bli föremål för tillsyn av Statens skolinspektion.

Barnvårdscentralen (BVC) är ansvarig för barnets hälsovård. För det barn som av hälsoskäl kräver mer än andra barn är dess förälder (eleven) ansvarig för att själv, eller med hjälp av barnvårdscentralen, informera skolan om hur barnets hälsa påverkar möjligheterna till studier.

Håll kontakten

Skolan bör hålla kontakten med eleven under en föräldraledighet för att öka motivationen för eleven att komma tillbaka. Under den tid eleven är ledig kan skolan bjuda in till friluftsdagar, skolavslutningar, luciafirande och andra gemensamma händelser.

Hemkommunen har uppföljningsansvaret för en elev som är föräldraledig, men skolan skulle kunna boka in ett personligt möte någon månad innan den föräldralediga planerar att återkomma i studier. Mötet kan hållas på skolan eller på ett ställe som eleven själv väljer.

Det är viktigt att eleven känner sig inkluderad i skolans värld under sin ledighet och att hon eller han känner sig välkommen tillbaka. En ung nybliven förälder är ofta ensam i sin kompiskrets om att vara förälder. Fortfarande är det viktigt att få bevara sin identitet som tonåring och ingå i sociala sammanhang med andra jämnåriga.

Tillbaka i skolan

Skollagen fokuserar på stödjande insatser och skolans ansvar är att hitta en lösning för varje elev. Behöver eleven extra stöd, en handledare, en mentor eller ett specifikt läromedel för att nå kunskapsmålen? Erbjud läxläsning på skolan eller möjlighet till studierum, om du upplever att eleven skulle ha nytta av detta och skolan har dessa utrymmen. Tillsammans med eleven bör ni komma fram till realistiska studiemål och studieformer. För en elev kan det vara att bli anställningsbar och för en annan att nå de betyg som krävs för en viss högskoleutbildning.

Om en elev varit föräldraledig och åter ska börja studera, eller om skolan får en

Anna, 19 år, är föräldraledig och vill avsluta sin gymnasieutbildning. Hon har tidigare fått ett brev från skolan med frågan om hon vill gå kvar. I telefonkontakt med skolan upplever hon det som att hon inte är välkommen tillbaka utan hänvisas till komvux där hon kan börja när hon fyllt 20 år. Annas föräldradagar är slut. Hon hittar ett jobb som butiksbiträde. Hade skolan kunnat bemöta Anna på ett annat sätt?

ny elev som är förälder, bör skolan utreda elevens förutsättningar att nå studiemålen. Tänk på att elever som är eller ska bli föräldrar kan behöva tätare uppföljningar av sina studieplaner än andra elever.

Det finns fler åtgärder som skulle kunna bli aktuella i det enskilda fallet. Eftersom det prövas individuellt finns förstås inga allmänna rekommendationer. Det är ändå viktigt att känna till att det kan finnas skäl som gör att den unga föräldern omfattas av möjligheterna till individuella lösningar. Dessa regleras i följande lagrum i skollagen (2010:800):

- **För grundskolan:** om annat sätt att fullgöra skolplikten (se 24 kap. 23 § skollagen).
- **För både grundskola och gymnasieskola:** om särskild undervisning (se 24 kap. 20 § skollagen).
- **För gymnasieskolan:** om individuell avvikelse (se 16 kap. 14 § skollagen) och möjligheten att förlägga utbildningen på fler än tre läsår (se 16 kap. 15 § skollagen).

I skollagen (2010:800) kap. 29 § 9 står det om informationsskyldighet:

”En hemkommun ska löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder.”

Andra saker som kan påverka elevens möjligheter

Skolan kan inte lösa allt som hindrar en elev från att fullfölja sin utbildning. Däremot kan det vara bra om personalen har kunskap även inom andra områden som kan skapa svårigheter för en ung förälder som vill fullfölja sin utbildning.

Ekonomi

Det är vanligt att elever idag hinner bli myndiga innan de är klara med sin gymnasieutbildning. För att skapa lika möjligheter för alla är det reglerat i föräldrabalken att föräldrarna ansvarar för sina barns försörjning så länge de går i gymnasiet, dock längst till 21 års ålder. För den unge föräldern som är gift är partnern försörjningspliktig. Om partnern av någon anledning inte kan försörja familjen blir elevens föräldrar åter försörjningspliktiga för eleven.

De unga föräldrar som av någon anledning väljer att lämna föräldrahemmet, känner sig tvungna eller tvingas, har idag svårt att klara ekonomin under den tid de går i gymnasiet. De ska med små ekonomiska resurser tillgodose barnets alla behov och barnet befinner sig därmed i en ekonomiskt utsatt livssituation. För en del träder ursprungsfamiljen in och bidrar med medel, men om också denna familj har knappa resurser ökar utsattheten.

Innan eleven fyllt 20 år kan hon eller han inte heller söka medel från Centrala studiestödsnämnden (CSN) för studier i grundskola eller på gymnasienivå. De kan

inte heller för egen del få försörjningsstöd, då deras egna föräldrar är försörjningspliktiga medan de går i gymnasiet. När de inte kan klara försörjningen för sig själva och sitt barn blir skolan inte längre ett alternativ för de unga föräldrarna. Den elev som fyllt 18 år och hoppar av gymnasiet är däremot berättigad till försörjningsstöd.

Genom ansökan till socialtjänsten kan unga föräldrar, om starka särskilda skäl föreligger, få försörjningsstöd. Regler och praxis är dock delvis motstridiga och det kan vara svårt för unga föräldrar att själva hävda sina rättigheter.

Skolan kan dock vara ett stöd för en elev i denna situation. Skolkuratoren kan informera om vilka kontakter som är viktiga för eleven att ta eller hjälpa eleven i kontakten med socialtjänstens ekonomiavdelning och se till att en ansökan lämnas in. Socialtjänsten kan i sin bedömning av

Föräldrabalken (1949:381)
kap. 7 § 1 stycke 2 beskriver
underhållsskyldighet:

”Underhållsskyldigheten upphör när barnet fyller arton år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt, är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst intill dess barnet fyller tjuogoett år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.”

När du kommer till jobbet kan du prata med dina kollegor om hur det är att vara förälder. Vem pratar din elev med?

ansökan ta särskild hänsyn till att det lilla barnet på lång sikt påverkas av föräldrarnas utbildningsnivå.

Övriga bidrag som unga föräldrar över 16 år som studerar kan få är:

- studiehjälp
- barnets barnbidrag – för vårdnadshavare
- bostadsbidrag kan även sökas av elever som bor hemma. Ansökan prövas mot hushållets inkomst
- underhållsstöd – en ensamstående förälder kan ha rätt till underhållsstöd om den andra föräldern inte bidrar med underhållsbidrag eller betalar en summa som är lägre än den lägsta summan som Försäkringskassan slagit fast.

• föräldrapenning – kan vara möjligt att ta ut om den unge studerar på deltid.

Bra att veta: Vård av sjukt barn räknas som giltig frånvaro enligt CSN och påverkar inte rätten till studiehjälp. Frånvaron måste dock anmälas till skolan på samma sätt som en anställd anmäler frånvaro till sin arbetsgivare. Även närstående kan få ersättning från försäkringskassan för vård av sjukt barn

Nätverk

Ett bra nätverk är en skyddsfaktor mot framtida utsatthet, och det gäller speciellt det lilla barnet. Skolan kan, till exempel genom elevhälsan, aktivera det befintliga nätverket runt eleven. Fråga hur eleven har det hemma. Vilka bor eleven med och vilket stöd finns det runt eleven? Gör gärna en nätverkskarta tillsammans med eleven för att tillsammans hitta vilka resurser som finns. Det kan också synliggöra att det finns motstånd i nätverket som eleven behöver skolans hjälp att hantera.

Din uppgift är att fokusera på eleven och hur hon eller han, med ert stöd, ska kunna slutföra sina studier.

Alternativa studieformer

Det finns olika sätt att möta elevens behov och samtidigt följa de regelverk som skolorna har. Ibland är målsättningen för eleven att fullfölja ett nationellt program, ibland kan det vara att klara av ett par enskilda ämnen eller samla ett visst antal studiepoäng för att vara bättre rustad för att återgå till studier i ett senare skede. Nedan presenteras några skolor och skolformer som har erfarenhet av att utbilda unga föräldrar och som på olika sätt stöttar dem att nå sina mål.

Norra Djurgårds- gymnasiet i Stockholm www.ndgledarskap.se

Med fokus på gymnasieutbildning har Norra Djurgårdsgymnasiet skapat en utbildning för unga föräldrar och deras barn. Klassrummet präglas av studiero med utrymme även för barnlek. Många kursmål bygger på de unga föräldrarnas egna erfarenheter. Att studera tillsammans med ungdomar i samma situation ger möjlighet för de unga föräldrarna att, parallellt med studierna, stärkas i både sin självkänsla och sin elevroll.

Onlineskolan på Angereds- gymnasiet i Göteborg www.onlineskolan.org

Syftet med verksamheten är att skapa en undervisningsform för de ungdomar som på grund av olika omständigheter inte klarar att komma till den fysiska skolbyggnaden. Studierna läggs upp så att eleven hemifrån, via internet (Hjärntorget), kan läsa in olika gymnasiekurser. Eleven har kontinuerlig kontakt med sin mentor/pedagog som hjälper eleven med studierna. Dock är ett betyg i en kurs inte alltid det primära målet för den här elevgruppen, utan oftast handlar det om att faktiskt komma tillbaka till ett lärande igen.

Lärcentrum i Göteborg www.goteborg.se

Lärcentrum är ett alternativ för den elev som av fysiska och/eller psykosociala skäl inte orkar med den vanliga gymnasieskolan. Detta är en flexibel och individualiserad gymnasieutbildning där innehåll och upplägg skräddarsys efter elevens behov och förutsättningar. Målet är att eleven ska få en fullständig gymnasieutbildning

Örebro kommun www.orebro.se

Örebro kommun erbjuder tonåringar och gravida eller de som redan fått barn en öppen verksamhet kallad *Unga mammor och pappor* där de bland annat kan få stöd och vägledning när de återgår till studier eller arbete. Verksamheten har en lärare anställd som hjälper eleven med studieupplägg och skolkontakter.

Referenser

Integrationsverket (2007). *Närmar sig och fjärmar sig*. Integrationsverkets stencilserie. Integrationsverket.

SCB (2011). *Utbildningsregistret och registret över totalbefolkningen*, bearbetat av Ungdomsstyrelsen.

Stål, R. (1997). *De mest utsatta: om människors kapacitet och behov av socialt stöd*. Sköndalsinstitutets skriftserie, nr 6. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.

Ungdomsstyrelsen (2008). *Fokus 08 – En analys av ungas utanförskap*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2009). *Unga föräldrar – studier och arbete*. Stockholm, Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2011). *Ung idag 2011 – En beskrivning av ungas villkor*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Lagar

Föräldrabalken (1949:381)
Skollagen (2010:800)

Internet

Lärcentrum i Göteborg
www.goteborg.se

Norra Djurgårdsgymnasiet i Stockholm
www.ndgledarskap.se

Onlineskolan på Angeredsgymnasiet i Göteborg
www.onlineskolan.org

Örebro kommun
www.orebro.se

Ungdomsstyrelsen

är en myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor.
Vi ger stöd till föreningsliv och kommuner samt till internationellt samarbete.

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Medborgarplatsen 3, Plan 11 • Box 17801 • SE-118 94 Stockholm
tfn 08-566 219 00 • fax 08-566 219 98
e-post: info@ungdomsstyrelsen.se • webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se

